

OECD *Multilingual Summaries*

Education at a Glance 2010: OECD Indicators

Summary in Estonian

EAG 2010: OECD Indikaatorid

Eestikeelne kokkuvõte

- OECD riigid otsivad lahendusi efektiivsema haridusteenuse pakkumiseks, püüdes samaaegselt leida lisaressursse, et rahuldada kasvavat nõudlust haridusele.
- 2010. aasta *Education at a Glance: OECD indikaatorite* kogumik võimaldab riikidel analüüsida end teiste riikide saavutuste taustal. Väljaandes on esitatud ülevaatlik valik haridussüsteeme kirjeldavaid indikaatoreid ning ekspertide konsensuslik arusaam sellest, kuidas rahvusvaheliselt mõõta hariduse praegust olukorda.
- Indikaatorid kirjeldavad hariduses osalejaid, haridusele tehtavaid kulutusi ning seda, kuidas haridussüsteemid toimivad. Kogumikus on kajastatud ka mitmeid hariduse mõjusid ja väljundeid, näiteks õpitulemuste võrdlus olulisimates ainevaldkondades ning harituse mõju sissetulekule ja täiskasvanute töövõimalustele.

EAG 2010: Investeering tulevikku

Ülemaailmse majanduskriisi järellainetuses taastavad riigid oma rahanduse olukorda, hariduskulutused võetakse uuenenud tähelepanu alla. Ühelt poolt on tegu olulise osaga avaliku sektori kulutustest; teisalt on investeerimine haridusse iga riigi jaoks väga oluline selleks, et pikas perspektiivis suurendada oma kasvupotentsiaali ning reageerida tööturгу ümber kujundavatele tehnoloogilistele ja demograafilistele muutustele.

EAG 2010 illustreerib andmete ja analüüsiga võrrandi mõlemad pooli – käsitletakse nii investeeringuid haridusse kui haridusest saadavat tulu. Täpsemalt käsitletakse kogumikus näitajaid rea haridusteamade kohta, nagu näiteks lõpetatud haridustasemed ja õppimine ning õpikeskkond.

Haridus: investeeringud ja tulud

OECD riigid investeerivad haridusse palju. Vaatamata suhteliselt stabiilsele õpilaste arvule kasvasid aastatel 1995–2007 õppeasutuste kulutused õpilase kohta hariduse esimesel ja teisel tasemel kõigis riikides kokku keskmiselt 43% võrra. Kolmanda taseme haridust pakkuvate õppeasutuste kulutused kasvasid õppija kohta OECD riikides ajavahemikus 2000–2007 keskmiselt 14 protsendipunkti; eelneval viiel aastal oli näitaja stabiilne. Osalt peegeldab see riikide jõupingutusi tulla mahukate investeeringute abil toime kolmanda taseme hariduse nõudluse olulise kasvuga (**indikaator B1**).

Kulutuste maht erineb riigiti nii absoluutsel kui suhtelisel skaalal märkimisväärselt. OECD riigid kokku kulutavad haridusele 6,2% ühisest SKT-st, näitaja ulatub enam kui 7%ni Taanis, Iisraelis, Islandis, Ameerika Ühendriikides ja partnerriigis Venemaal ning on 4,5% või vähem Itaalias ja Slovakkias (**indikaator B2**).

Praeguses majanduskliimas on eriti tähtis jälgida, kui suur osa avaliku sektori kuludest suunatakse haridusse. Isegi neis OECD riikides, kus avaliku sektori panus teistesse valdkondadesse on väike, on hariduse riiklik rahastamine prioriteet. OECD riigid panustavad keskmiselt 13,3% avaliku sektori kogukuludest haridusele: osakaal on alla 10% Tšehhis, Itaalias ja Jaapanis ning ulatub Mehhikos peaaegu 22%ni (**indikaator B4**).

Investeeringud haridusse tasuvad end ära mitmeti, muuhulgas näiteks kõrgemate maksutuludena. OECD riikides toodab kõrghariduse omandanud mees oma tööelu jooksul tulumaksu ja sotsiaalmaksuna keskmiselt 119 000 dollari võrra rohkem lisandväärtust kui üksnes keskharidusega inimene. Isegi pärast riigi poolt kõrgharidusele tehtud kulutuste mahaarvamist jääb järele 86 000 dollarit, mis on võrreldav peaaegu kolmekordse avaliku sektori investeeringuga üliõpilase kohta. Kogu ühiskonna tulud on veelgi suuremad, kuna mitmed muud haridusest tulenevad kasud (vt ptk A kogumikus) ei kajastu otseselt maksutuludes (**indikaator A8**).

Haridustase mängib olulist rolli ka selles, kui kaua töötajad on tööturul aktiivsed – see on äärmiselt oluline ajal, mil OECD riikide rahvastik vananeb. Kõrgema haridusega inimesed tunnevad end tööturul ka turvalisemalt: alates 1997. aastast on töötuse määr kõrgharidusega inimeste hulgas OECD riikides püsinud keskmiselt 4% tasemel või madalamal, samal ajal kui keskharidusest madalama kvalifikatsiooniga inimeste puhul on see korduvalt ületanud 10% piiri (**indikaator A6**).

Kokkuvõttes on hariduse majandusliku ja sotsiaalse kasu kohta kaalukaid tõendeid. Samas tuleb tõdeda, et lihtsalt hariduskulude suurendamisest ei piisa. On murettekitav, et märkimisväärne kulutuste kasv õppija kohta viimasel kümnendil ei ole paljudes riikides õpiväljundite kvaliteedi paranemist kaasa toonud. Nagu

märgib OECD peasekretär Angel Gurría EAG kogumiku saatesõnas, toonitavad kogumikus esitatud tähelepanekud, kui suuri jõupingutusi on vaja teha selleks, et haridus käiks ajaga kaasas sarnaselt teiste elualadega, mis on teatavasti läbi teinud olulised muutused.

EAG 2010 teised indikaatorid:

Peatükk A: Haridussüsteemi väljundid ja mõju

Haridussüsteemis osalemise määr on viimase 30 aasta jooksul oluliselt kasvanud; samas on nooremate ja vanemate täiskasvanute hulgas olulised erinevused. OECD riikides on 25–34 aastaste vähemalt keskkharidusega inimeste osakaal 55–64 aastaste omast keskmiselt 22% võrra kõrgem (**indikaator A1**).

Keskkhariduse omandab üle 70% noortest (17-20 aastased) täna enam kui kahes kolmandikus OECD riikides ning vähemalt 90% noortest üheksas riigis. Mitmes riigis, näiteks Taanis, Soomes, Islandil ja Norras on üle 25 aastaseid keskkhariduse omandanute hulgas vähemalt 10% (**indikaator A2**).

Keskmiselt 38% noortest omandasid 2008. aastal akadeemilise kõrghariduse 26 OECD riigis, kust on olemas võrreldavad andmed. Ebatüüpilises vanuses õppijate osakaal on akadeemilise kõrghariduse puhul kõrge Soomes, Islandil, Iisraelis, Uus-Meremaal ja Rootsis, kus üle 30 aastaseid lõpetajaid on vähemalt veerand lõpetajate koguarvust (**indikaator A3**).

Paljudes riikides astub suur hulk õppijaid kõrgkooli, kuid ei suuda õpinguid lõpetada. 18 OECD riigis, mille kohta vastavad andmed on olemas, ei läbi kokku 31% üliõpilastest ettenähtud õppekava (**indikaator A4**).

Üksnes kõrghariduse omandamisega õppimine veel ei lõpe – paljud täiskasvanud jätkavad enesetäiendamist kogu tööelu vältel. Kõigis OECD riikides kokku osaleb enam kui 40% täiskasvanutest aasta jooksul formaal- või mitteformaalhariduses, kuid osalemise määras on suuri erinevusi – näitaja ulatub üle 60% Uus-Meremaal ja Rootsis ning jääb alla 15% Ungaris ja Kreekas (**indikaator A5**).

EAG 2010 aasta kogumikus on lisaks eespool käsitletule vaatluse alla võetud veel mitmed näitajaid, millele haridus olulist mõju avaldab, näiteks erineva haridustasemega inimeste sissetulekute erinevused, mis on märkimisväärsed. Kõrghariduse omandanute sissetulek on enam kui 50% suurem kahes kolmandikus riikides, mille kohta andmed olid kättesaadavad (**indikaator A7**). Kõrgemaid haridustasemeid seostatakse ka sotsiaalsete hüvede, muuhulgas parema tervisega (**indikaator A9**). Uuriti ka tööandjate kulutusi erineva haridustasemega töötajatele: OECD riikides on iga-aastased tööjõukulud keskkharidusest madalama kvalifikatsiooniga töötaja kohta keskmiselt 40 000 dollarit meeste ja 29 000 dollarit naiste puhul; kõrgharidusega töötajate puhul ulatub kulu 74 000 dollarini meeste ja 53 000 dollarini naiste puhul (**indikaator A10**).

Peatükk B: Haridusse investeeritud finants- ja inimressursid

Nagu eespool märgitud, investeerivad riigid haridusse olulise osa avaliku sektori eelarvest. Enamik investeeringuid tuleb riiklikest allikatest: keskmiselt 90% OECD riikide põhi-, kesk- ja kõrghariduse kulutustest rahastatakse avaliku sektori vahenditest. Erasektor rahastab enam kolmanda taseme haridust; näitaja varieerub riikide lõikes oluliselt – nt vähem kui 5% on see Taanis, Soomes ja Norras ning üle 75% Tšiilis ja Koreas (**indikaator B3**).

Põhjalikult on käsitletud ka õppemaksude teemat: kaheksa OECD riigi riigikoolides õppemaksu ei ole, kuid ühes kolmandikus riikides, mille kohta võrreldavad andmed on olemas, on iga-aastane õppemaks riiklikes koolides vähemalt 1500 dollarit (**indikaator B5**).

Milleks haridusse suunatud ressursse kasutatakse? OECD riikides suunatakse põhi-, kesk- ja keskharidusjärgsesse, kolmanda taseme eelsesse haridusse 92% kogukuludest, millest enam kui 70% kulub töötajate palkadeks kõigis OECD riikides peale nelja riigi (**indikaator B6**). Palgakulud õpilase kohta on riigiti väga erinevad, näiteks Luksemburgis, Hispaanias ja Šveitsis on need kümme korda suuremad kui Tšiilis (**indikaator B7**).

Peatükk C: Haridusvõimalused, hariduses osalemise määr

Enamikus OECD riikides on viimasel kümnendil praktiliselt igaühel võimalus 12 aasta jooksul osaleda formaalhariduses. Ligikaudu kolmandikus riikides, mille kohta andmed olid esitatud, on 15–19 aastaste ning 20–29 aastaste inimeste haridussüsteemis osalemise määr jäänud viimase viie aasta jooksul samaks. Tõenäoliselt viitab see sellele, et lagi on saavutatud (**indikaator C1**).

Üliõpilaste mobiilsus ehk nende tudengite osakaal, kes lähevad välismaale õppima, kasvab jätkuvalt. 2008. aastal õppis väljaspool oma päritoluriiki 3,3 miljonit üliõpilast, mis on 10,7% rohkem kui 2007. aastal (**indikaator C2**).

Üleminek koolist tööellu ei ole noorte jaoks alati sujuv. Paljude riikide vanemad teismelised (15–19 aastased) ei õpi, ei tööta ega ole arvel töötuna. Selliste noorte osakaal ulatub 2,1 protsendist Hollandis enam kui 32,6 protsendini Türgis (**indikaator C3**).

Peatükk D: Õppimis- ja õpetamistingimused

Põhikooli kohustuslikust õppest moodustab lugemise, kirjutamise ja kirjanduse ning matemaatika ja loodusteaduste õpetamine OECD riikides keskmiselt 48% 9–11 aastaste ning 40% 12–14 aastaste õppekavast. 9–11 aastaste puhul on lugemisele, kirjutamisele ja kirjandusele pühendatud kohustusliku õppe osakaal väga erinev: alates 16% Islandil kuni 30% või enamani Prantsusmaal, Mehhikos ja Hollandis (**indikaator D1**). Põhihariduse tasemel on klassis keskmiselt 22 õpilast, see arv varieerub 30 või enamast Tšiilis ja Koreas poole vähemani Luksemburgis ja Venemaal (**indikaator D2**).

Õpetajate reaalpalgad kasvasid ajavahemikus 1996–2008 praktiliselt kõigis riikides, kuid õpetajatele makstakse enamikus riikides ikkagi vähem kui teistele samaväärse kvalifikatsiooniga spetsialistidele. Vähemalt 15-aastase töökogemusega õpetajate palgad põhikoolis algavad 16 000 dollarist aastas Ungaris ja Eestis ning ulatuvad 98 000 dollarini Luksemburgis (**indikaator D3**). Vahetu õppetöö kestab põhikoolis keskmiselt 703 tundi aastas, see varieerub vähem kui 520 tunnist Kreekas ja Poolas rohkem kui 1000 tunnini Mehhikos ja Ameerika Ühendriikides (**indikaator D4**).

Tänavune EAG võtab vaatluse alla kaks uut teemat: vanemate vabadus oma laste kooli valikul ning vanemate roll koolide tulemusvastutuses. Riiklike koolide kõrval on OECD riikides ka mitmeid teist tüüpi õppeasutusi. Näiteks annavad kohustuslikku põhiharidust 80 protsendis riikidest, mille kohta andmed on kättesaadavad, ka osalise riikliku rahastusega erakoolid ning sõltumatud erakoolid. Siiski õpib üle 10% õpilastest osalise riikliku rahastusega erakoolides üksnes seitsmes riigis (**indikaator D5**). Enamikus OECD riikides on vanematel mitmesuguseid võimalusi osaleda riiklike koolide juhtimises või koole nõustavate ühenduste töös; kehtestatud on ka ametlikud protseduurid, mille kohaselt vanemad saavad kooli osas kaebusi esitada (**indikaator D6**).

© OECD 2010

Käesolev kokkuvõte ei ole OECD ametlik tõlge.

Kokkuvõtte paljundamine on lubatud, kui esitatakse viide OECD autoriõigustele ja originaalväljaande pealkirjale.

Mitmekeelsed kokkuvõtted on tõlgitud väljavõtted OECD väljaannetest, mis on originaalis avaldatud inglise ja prantsuse keeles.

Need on tasuta saadaval OECD veebipõhises raamatupoes aadressil www.oecd.org/bookshop/

Lisainfo: OECD õiguste ja tõlke osakond, avalike suhete ja kommunikatsiooni direktoraat, e-post: rights@oecd.org või faks: +33 (0)1 45 24 99 30

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Külastage meie veebilehte: www.oecd.org/rights/

